

2.5.3.2 พระธาตุ

จากการขุดแต่งบริเวณพระธาตุครอบคลุมกริด N2E1-S1E1 ได้เริ่มทำการขุดแต่งบริเวณภายในลานประทักษิณก่อน โดยได้กระเทาะพื้นปูนด้านบนออกแล้วจึงขุดลอกดินจนถึงพื้นลานประทักษิณเดิม ซึ่งได้ขุดลอกดินออกไปประมาณ 65-70 เซนติเมตร ก็จะพบพื้นลานประทักษิณเดิม

จากนั้นจึงดำเนินการขุดแต่งบริเวณรอบพระธาตุ โดยใช้ผลจากหลุมขุดตรวจที่ 2 (Trench 2) ทำให้ทราบความลึกว่าส่วนฐานของพระธาตุอยู่ลึกระดับเท่าไร ในการนี้ได้ขุดลอกดินออกไปประมาณ 70-90 เซนติเมตร เท่ากับระดับพื้นดินบริเวณโดยรอบสิม โบราณวัตถุที่พบมีจำนวนน้อยกว่าบริเวณสิม โดยจะพบชิ้นส่วนประติมากรรมปูนปั้น ชิ้นส่วนเหล็ก ตะปู กระเบื้องมุงหลังคา และชิ้นส่วนเครื่องถ้วยเป็นต้น

ภาพที่ 151-154 ขณะขุดแต่งลานประทักษิณของพระธาตุ

2.5.3.3 ธาตุ (องค์ทิศเหนือ)

จากการขุดแต่งธาตุครอบคลุมกริด N2W1 ได้ดำเนินการขุดแต่งบริเวณโดยรอบธาตุ โดยได้มีการขุดหลุมทดสอบเพื่อตรวจสอบฐานรากของธาตุองค์นี้ ในการนี้ได้ขุดลอกดินออกไปประมาณ 70-90 เซนติเมตร เท่ากับพื้นดินบริเวณโดยรอบสิมและพื้นที่ทั้งหมดที่กำหนดในสเปคงาน โบราณวัตถุที่พบมีจำนวนน้อย โดยจะพบชิ้นส่วนประติมากรรมปูนปั้น ชิ้นส่วนเหล็ก ตะปู กระเบื้องมุงหลังคา และชิ้นส่วนเครื่องถ้วย เป็นต้น

ภาพที่ 155-156 ขณะขุดหลุมทดสอบเพื่อตรวจสอบฐานรากธาตุ (องค์ทิศเหนือ)

ภาพที่ 157-158 หลุมทดสอบธาตุ (องค์ทิศเหนือ)

2.5.3.4 ธาตุ (องค์ทิศตะวันตก)

จากการขุดแต่งธาตุครอบคลุมกริด $N1E(1-2)$ ได้ดำเนินการขุดแต่งบริเวณโดยรอบธาตุ โดยขุดลอกดินออกไปประมาณ 70-90 เซนติเมตร เท่ากับพื้นดินบริเวณโดยรอบพื้นที่ทั้งหมด โบราณวัตถุที่พบได้แก่ ชิ้นส่วนประติมากรรมปูนปั้น ชิ้นส่วนเหล็ก ตะปู และชิ้นส่วนเครื่องถ้วย เป็นต้น

ภาพที่ 159-160 ขณะขุดแต่งพื้นที่ทางด้านทิศตะวันตก

ภาพที่ 161-162 ขณะขุดแต่งพื้นที่ทางด้านทิศเหนือ

ภาพที่ 163-164 ขณะขุดแต่งพื้นที่ทางด้านทิศเหนือ

ภาพที่ 165-166 ขณะขุดแต่งพื้นที่ทางด้านทิศตะวันตก

นอกจากนี้ยังได้ทำการขุดหลุมทดสอบทางด้านทิศตะวันตกที่อยู่ระหว่างกึ่งกลางสิมและพระธาตุ ซึ่งวางตัวจากทิศตะวันออกไปทิศตะวันตกจำนวน 1 หลุม ขนาดกว้าง 1 เมตร ยาวไปติดขอบถนนคอนกรีต เพื่อต้องการตรวจสอบให้แน่ใจว่ามีแนวกำแพงล้อมรอบโบราณสถาน (สิม พระธาตุ ธาตุ) หรือไม่ ผลการขุดทดสอบไม่พบแนวอิฐใด ๆ ซึ่งแสดงว่าไม่เคยมีการสร้างกำแพงแก้วล้อมรอบโบราณสถานทั้งหมดอีกแต่อย่างใด

ภาพที่ 167-168 หลุมทดสอบด้านทิศตะวันตก อยู่ระหว่างลิ้มและพระธาตุ

ภาพที่ 169-170 สภาพพื้นที่ภายหลังการขุดแต่ง ซ้าย : ทิศเหนือ ขวา : ทิศตะวันออก

ภาพที่ 171-172 สภาพพื้นที่ภายหลังการขุดแต่ง ซ้าย : ทิศใต้ ขวา : ทิศตะวันตก

2.6 สรุปผลการดำเนินงานทางโบราณคดี

จากการดำเนินงานขุดตรวจทางโบราณคดีจำนวน 2 หลุม คือ หลุมขุดตรวจที่ 1 (Trench 1) และ หลุมขุดตรวจที่ 2 (Trench 2) เมื่อทำการศึกษาเปรียบเทียบชั้นดินของหลุมขุดตรวจทั้งสอง ทำให้ทราบว่า บริเวณโบราณสถานแห่งนี้ ได้เริ่มใช้พื้นที่เพื่อสร้างเป็นโบราณสถานมาตั้งแต่ต้น มีการปรับพื้นที่ด้วยการบดอัดดินแล้วจึงสร้างโบราณสถานรองฐานด้วยเศษก้อนอิฐหัก และต่อมาได้มีการปรับถมพื้นดินให้สูงขึ้นดังเช่นปัจจุบัน

จากการขุดแต่งโบราณสถานวัดโพธิ์เจติยาราม (เหล่าฮก) ได้ดำเนินงานขุดแต่งพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 500 ตารางเมตร ประกอบไปด้วยสิม พระธาตุ ธาตุ (องค์ทิศเหนือ) และธาตุ (องค์ทิศตะวันออก) พบว่าดินที่ปกคลุมโบราณสถานทั้งหมดนั้นชั้นบนเป็นดินทรายที่เกิดจากการถมโดยชาวบ้าน เพื่อบดอัดดินก่อนการเทพื้นปูนซีเมนต์ เมื่อขุดเปิดผ่านดินทรายไปแล้วนั้น ดินชั้นล่างเป็นดินร่วนปนทรายมีลักษณะจับตัวเป็นก้อนแข็งมาก จากลักษณะชั้นดินและผลจากหลุมขุดตรวจทั้ง 2 หลุม ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น สันนิษฐานว่าโบราณสถานแห่งนี้มีการถมดินครั้งใหญ่จำนวน 2 ครั้ง ก่อนที่จะมีการทำเป็นพื้นคอนกรีต

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าพื้นที่ที่ทำการขุดศึกษานี้มีการเข้ามาใช้พื้นที่ช่วงที่มีการสร้างโบราณสถาน ส่วนการกำหนดอายุสมัยโบราณสถานนั้น จำต้องทำการศึกษาเปรียบเทียบโบราณสถานที่มีอายุสมัยใกล้เคียงกัน พร้อมทั้งวิเคราะห์โบราณวัตถุในบริเวณวัดโพธิ์เจติยารามต่อไป